

”Vad är då en människa”?

»Att vi alltför lättvindigt dras med i allt som är möjligt att konstruera.«

O rden är hämtade ur psaltaren 8, men skulle lika gärna kunna vara hämtade ur den samtida debatt som pågår kring AI. Artificiell intelligens är en potent teknik som har fått oss att börja fundera på vad som kännetecknar en människa i jämförelse med en självlärande teknisk lösning. Det är teknikens utveckling och dess implementering i robotar, chatbotar och olika typer av verktyg som har väckt liv i den uråldriga frågan. Man skulle kunna spetsa till det och fråga om vi människor kommer att behövas i framtiden? Det är vad en del manusförfattare spinner på i dystopiska berättelser om hur datorerna, eller robotarna, tar över.

Det här numret har vi tillägnat AI och vad den snabba utvecklingen kan tänkas innebära för oss människor. Ett annat sätt att uttrycka det på är hur kan AI förstås ur ett teologiskt perspektiv. Det är vad artikelförfattaren i det här numret resonerar kring ur olika perspektiv. Tankeväckande resonemang som kan hjälpa oss att orientera oss i det samhälle som formas just nu.

Teologi, talet om Gud, hänger samman med talet om människan och hennes plats i tillvaron. Och nu ser vi hur interaktionen med en människa alltmer ersätts med interaktion med en dator. Det är rimligt att fråga sig om det finns någon gräns eller om vi faktiskt, åtminstone i teorin, kan ersättas av allt smartare datorer. Det kan tyckas som människans plats i tillvaron håller på att flyttas till marginalen, medan tekniken alltmer intar tillvarons centrum.

Jag kanske är naiv, men jag är inte så orolig för det. En oundgänglig del av att vara människa är att vara sårbar. I sårbarheten möts vi. I sårbarheten behöver vi inte ett smart svar, hur späckat med fakta det än är. I sårbarheten behöver jag en annan levande kropp som är märkt av misstag, själsliga sår och därmed också av kärlek och hopp som känns. Känns i händer som smeker, ögon som tåras och famnen som fångar i precis rätt ögonblick.

Vad som däremot oroar mig är att vi glömmer just det i fascination över teknikens möjligheter. Att vi alltför lättvindigt dras med i allt som är möjligt att konstruera. Att vi försöker bygga bort vår sårbarhet och just därför gör oss än mer sårbara. ”Jag finner ingen frid, ingen ro, ingen vila, bara vanda och kval” utropar Job (Job 3) och man kan verkligen känna hans förtvivlan. När vi liksom Job förtvivlar vill vi inte mötas av en korrekt robotröst, hur smart den än är. Vi vill möta varandra.

Vi är inte heller ensamma i tillvaron. Är det något som klimatkrisen har lärt oss så är det att vi ingår i en väv av liv som består såväl av djur som natur där allt liv är beroende av varandra. Om AI ersätter människan, vad händer då med väven? Kanske kan AI lära oss att respektera livskraften, få oss att känna vördnad för den skapelsekraft som verkar i detta nu utan vår förtjänst. Men jag är tveksam. Teknik är något avskalad och opersonligt. Det är dess styrka och begränsning.

Här tänker jag att kyrkan kan spela en viktig roll genom att värna om det mänskliga och ge utrymme för allt liv. Som en plats där det ofullkomliga får rum. En plats för skratt och gråt, för reflektion, spontanitet och liv i all sin spretighet och motsägelsefullhet. Kyrkan kan få vara en rymd där tiden inte behöver vara kostnadseffektiv. Jag tror vi behöver värna om det oväntade, det oplanerade och det ännu inte uttänkta. Det ännu inte levda. Jag tror vi behöver värna om det levandes vishet. Den som vi bara kan möta i ett människas värmande ord, i ett rådjurs uppmärksamma blick, i fjällens mäktiga massiv. Det levand vishet som plötsligt, och näst alltid oväntat, öppnar himnens portar för oss.

ULRIKA SVALFORS

